

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning av
Grundsärskolan SO 2 belägen i Ängelholms
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av Grundsärskolan SO 2 i Ängelholm kommun avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fem områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier hos Grundsärskolan SO 2 i Ängelholms kommun uppfylls i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling och skapar en ändamålsenlig organisation.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla sitt arbete med att styra, leda och organisera verksamheten på ett tydligt sätt så att gemensamma rutiner är väl kända för all personal och så att personalens kompetens tillvaratas i förhållande till gruppsammansättningar, elevers individuella behov och möjligheter till flexibla lösningar.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärare behöver skapa en övergripande struktur för undervisningen som omfattar en planering för respektive ämne och ämnesområde, där kursplanernas samtliga delar beaktas. I detta ingår även att ämnets syfte och det centrala innehållets delar väljs ut och kombineras i olika

arbetsområden, som en grund för respektive lärares detaljplanering av undervisningens genomförande.

Social delaktighet

Skolan arbetar i flera delar för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i samverkan med elevhälsans personal och lärare utveckla och fastställa de anpassade metoder som behövs, för att ta reda på hur elever upplever tryggheten i olika situationer inom och utom den egna gruppen, samt analysera resultaten av kartläggningar för att utveckla ett samlat och systematiskt förebyggande arbete som vid behov också omfattas av riktade insatser till specifika grupper.

Bedömning och betyg

Skolan bedriver i låg utsträckning ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla lärares möjligheter att samverka i bedömningsfrågor, på ett sätt så att lärare ges förutsättningar att utveckla sin bedömarkompetens och så att alla ämnen och lärare omfattas.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i flera delar skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sitt arbete med att styra och stödja verksamheten genom att systematiskt följa upp och göra självständiga bedömningar av verksamhetens resultat och kvalitet vid grundsärskolan på Nyhemsskolan, utifrån mått som är relevanta i förhållande till skolformen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-12-16 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör den mall som bifogas via E-post användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:2441) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

Utbildningens utformning och syfte: 1 kap. 4, 5, 9–10 §§ skollagen (2010:800). Rektors pedagogiska ansvar och ansvar för inre organisation och för personalen: 2 kap. 9–10 och 34 §§ skollagen.

Systematiskt kvalitetsarbete enhetsnivå: 4 kap. 4–7 §§ skollagen.

Rektorns ansvar för att tillhandahålla flexibel, tidsenlig och tillgänglig utbildning: 11 kap. 2-3, 5, 8, 13 § skollagen.

Läroplan för grundskolan (Lgrs11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Skola och hem, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling och skapar i låg utsträckning en ändamålsenlig organisation.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Rektorns uppföljning av utbildningen omfattar i nuläget inte bedömningar av i vilken utsträckning syftet med utbildningen i grundskolan uppfylls. Vidare har rektorn initierat vissa förbättringsåtgärder men dessa insatser grundar sig endast delvis i en analys som bygger på verksamhetens förutsättningar. Granskningen visar även att rektorn genom ett samarbete med rektorn för grundskolan till viss del arbetar för att skapa en organisation som främjar en tillgänglig och flexibel lärmiljö för eleverna, men att detta arbete ännu inte ger ett konkret avtryck i verksamheten. Härtill framgår att det finns vissa upprättade rutiner för det dagliga arbetet, men att rektorn ännu inte tydliggjort dessa i alla delar och säkerställt att de är kända av all personal. Rektorn ger dock möjlighet till fortbildningsinsatser för personalen, exempelvis för att stärka behörigheten, men försäkrar sig endast till viss del om att lärare har den kompetens som krävs för att undervisa i grundskolan.

Uppföljning, analys och förbättringsåtgärder

Granskningen visar att rektorn i nuläget inte gör bedömningar av i vilken utsträckning syftet med utbildningen i grundskolan uppfylls. I inkommen dokumentation och i samtliga personalintervjuer framkommer att rektorns uppföljning inte utgår från ett tillräckligt brett underlag för att det ska vara möjligt att göra bedömningar av verksamhetens kvalitet. I nuläget tar rektorn del av lärares digitala dokumentation och bedömning av enskilda elever. Elevers kunskapsutveckling följs även upp via klasskonferenser som genomförs en gång per termin. Därutöver utgör åtgärdsprogram och elevhälsans kartläggning av elevers mående underlag på individnivå.

Rektorn har dock inte genomfört någon övergripande sammanställning av elevers resultat och dokumentationen kring enskilda elever lyfts inte till en övergripande nivå där resultaten analyseras och relateras till undervisningens genomförande. Rektorn säger att de på skolan behöver utveckla ett bättre system för att dokumentera elevers kunskapsutveckling och att de även behöver bättre verktyg som stödjer den uppföljning som behöver göras, men att det pågår ett arbete för att utveckla skolans systematiska kvalitetsarbete. Det framgår även att rektorn i nuläget inte systematiskt följer upp och skaffar sig en bild av hur undervisningen bedrivs eller hur förutsättningarna ser ut. Enligt lärarna är rektorn inte ute i klasserna och tar del av undervisningen vilket enligt lärarna får till följd att det finns elevgrupper där det inte fungerar men där inga insatser görs från rektorns håll. Även rektorn ger uttryck för en önskan om att hen ska ha möjlighet att besöka klasserna mer. Det framgår dock att rektorn får viss information via försteläraren som fungerar som länk mellan rektorn och resten av personalen.

Granskningen visar vidare att rektorn har initierat vissa förbättringsåtgärder, men att dessa insatser endast delvis grundar sig i en analys som bygger på verksamhetens förutsättningar. Av det samlade underlaget framgår att det saknas en samstämmighet bland lärare om hur Skolverkets bedömningsstöd ska användas och hur kopplingar mellan utfallet i bedömningsstödet och undervisningsutveckling kan tydliggöras, samt att det ännu inte etablerats några strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet vid skolenheten. Utifrån dessa identifierade svårigheter har rektorn initierat utvecklingsinsatser som består i att pedagoger får kompetensutveckling och handledning i arbetet med att implementera och använda bedömningsstöden. Lärare berättar att de regelbundet får en givande handledning i sitt arbete med bedömningsstöden. Däremot säger lärare att kvalitetsarbetet i övrigt är otydligt för dem.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorn till en viss del arbetar för att skapa en organisation som främjar en tillgänglig och flexibel lärmiljö för eleverna, genom ett samarbete med rektorn för grundskolan. Samarbetet ger dock inte ett tydligt avtryck i rektors ledning av personalen och elevers faktiska möjligheter till en flexibel utbildning. Av inkommen dokumentation och intervjuer med personal framgår att skolans lokaler i hög grad är fysiskt tillgängliga för eleverna i grundsärskolan, vilket framför allt uppges bero på att anpassningar gjordes redan när skolan byggdes för några år sedan. Elevantalet i grundsärskolan har emellertid ökat och rektorn berättar att när de sett ett behov av ytterligare klassrum har en viss omorganisation av lokalerna skett i samarbete med grundskolan. Representanter för elevhälsan säger att de dagligen arbetar för att främja tillgängligheten för eleverna på skolan, men att det arbetet inte utgår från något tydligt uppdrag som förmedlats av rektorn. Både elevassistenter och lärare beskriver att de har tillgång till material och hjälpmedel i en sådan utsträckning att det skapar en pedagogisk tillgänglighet för eleverna. Det framgår dock att även om rektorn menar att hen genom observationer skapar sig en bild av hur det fungerar för eleverna i olika miljöer, så får rektorn främst information om behov i verksamheten genom att lärare förmedlar dem till rektorn.

Vidare framgår av intervjuer att rektorn skapar viss möjlighet till flexibla lösningar för eleverna, genom kontakt med rektorn för grundskolan. Det framgår dock att det främst handlar om att kontakter förmedlas mellan lärare i respektive skolform och att lärare inte upplever att de får någon styrning från skolledningen som gör att de vet hur de ska gå till väga. Istället får de själva hitta lösningar och skapa kontakter med grundskolans lärare. Lärare säger också att de visserligen gör bedömningar av elevers förutsättningar att läsa enligt grundskolans kursplan, men att de skulle kunna arbeta mer aktivt med den frågan. Av intervjuerna framgår att elever har vissa möjligheter att läsa en kombination av ämnen och ämnesområden, exempelvis i form av extra idrott, men att det är få elever som gör det. Det är även få elever som läser ämnen med grundskolans klasser. Detta trots att det under senare tid har kommit flera elever till grundsärskolan under högstadiet som tidigare fått sin undervisning i grundskolan. Att ingen av dessa elever läser mot grundskolans kursplaner i något ämne, inte heller inom ramen för sin klass, beror enligt rektorn på att eleverna vill få betyg från grundsärskolan.

Granskningen visar här till att det finns vissa upprättade rutiner för det dagliga arbetet, men att rektorn ännu inte tydliggjort dessa i alla delar och säkerställt att de är kända av all personal. I inkommen dokumentation och intervjuer framkommer att rektorn och personalen har olika uppfattning om hur arbetet bedrivs och vad som kommuniceras dem emellan. Under senare tid har det exempelvis tillkommit en del ny personal och bland annat är delar av elevhälsans funktioner nya. Enligt personal i elevhälsan är deras arbetsgång för närvarande otydlig, vilket rektorn inte håller med om. Lärare beskriver att det finns vissa upprättade rutiner, exempelvis när elever inte når målen och vid elevers frånvaro. Personal som är ny på skolan känner dock inte till alla rutiner och säger att de inte är tillräckligt insatta i de digitala system som används för att exempelvis dokumentera stödinsatser, och därför används dessa heller inte som det är tänkt. Enligt rektorn finns all information om skolans rutiner i deras digitala system, men är inte fullt tillgänglig för all personal.

Enligt vad som framkommit i granskningen försäkrar sig rektorn endast till viss del om att lärare har den kompetens som krävs för att undervisa i grundsärskolan. Enligt rektorn för hen samtal med personalen om deras kompetens och erfarenheter, som ett led i arbetet med att organisera verksamheten på bästa sätt. Vidare berättar rektorn att hen pratar om eventuella omfördelningar av resurser på arbetslagsledarmöten. Lärare beskriver visserligen att de getts möjlighet till fortbildningsinsatser för att stärka behörigheten, men säger samtidigt att rektorn inte organiserar verksamheten utifrån vilka kompetenser lärare och assistenter har, förutom grundutbildning. Exempelvis gör rektorn, enligt lärare, förändringar i organisationen utan att först kommunicera kring detta med personalen och därigenom säkerställa att elev- och personalsammansättningen motsvarar behoven i en grupp. Det framkommer också att rektorn enbart har fått andrahandsinformation om behörighet, vad gäller de lärare från grundskolan som enbart undervisar en del av sin tjänst i grundsärskolan. En del lärare säger att de ännu inte haft något samtal med rektorn angående sin kompetens att undervisa i skolformen. Av inkommen dokumentation och intervjuer framgår vidare att det finns en mötesstruktur vid skolenheten och tillfällen för lärare att samverka inom, och delvis även mellan, arbetslagen och tillsam-

mans med elevassistenter. Dessa tillfällen omfattar dock inte lärare som endast undervisar del av sin tid i grundskolan. Någon organisation för att kontinuerligt stödja dessa lärare finns inte, men de erbjuds att medverka exempelvis vid handledningstillfällen kring enskilda elever och försteläraren ger en introduktion vid läsårsstart. Enligt elevassistenter är de kompetensutvecklingsinsatser som ges sällan anpassade på ett sätt som ger dem möjlighet att utveckla sin yrkesskicklighet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla sitt arbete med att styra, leda och organisera verksamheten på ett tydligt sätt så att gemensamma rutiner är väl kända för all personal och så att personalens kompetens tillvaratas i förhållande till gruppammansättningar, elevers individuella behov och möjligheter till flexibla lösningar.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn upprättat vissa rutiner för det dagliga arbetet, men att dessa ännu inte tydliggjorts i alla delar och rektorn har heller inte säkerställt att de är kända av all personal. Vidare ger rektorn möjlighet till fortbildningsinsatser för personalen, för att exempelvis stärka behörigheten. Rektorns organisering av verksamheten sker dock inte på ett sådant sätt att personalens kompetens på ett tydligt sätt används i förhållande till verksamhetens behov och elevers möjligheter till olika flexibla lösningar är begränsade, även om rektorn i vissa delar samverkar med rektorn för grundskolan för att främja en tillgänglig och flexibel lärmiljö för eleverna.

Härutöver visar Skolinspektionens granskning att rektorns arbete med att följa upp och analysera skolenhetens resultat behöver utvecklas på ett omfattande sätt, som också involverar all personal i hela processen. Detta för att ta reda på om undervisningen genomförs på ett väl anpassat sätt och för att kunna utveckla förbättringsåtgärder som är väl grundade. Utifrån det faktum att ett utvecklingsarbete kring det systematiska kvalitetsarbetet nyligen har initierats fokuserar Skolinspektionen inom det här området på att skriva fram ett utvecklingsområde som rör rektors ledning, styrning och organisering.

Enligt 2 kap. 10 § skollagen ska rektorn fatta beslut om sin enhets inre organisation och ansvara för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Vidare framgår att rektorn i övrigt fattar de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn, enligt Lgrs11¹, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

För att utveckla arbetet med att styra, leda och organisera verksamheten på ett relevant sätt rekommenderar Skolinspektionen att rektorn, med stöd av personalen,

¹ SKOLFS 2011:9, Läroplan för grundskolan kap. 2.8 Rektors ansvar.

sätter sig in i verksamhetens och undervisningens alla delar på ett fördjupat sätt. Förslagsvis kan detta arbete inledas med att rektorn deltar kontinuerligt i undervisningen för att ta reda på hur undervisningen fungerar i olika gruppkonstellationer och hos olika lärare samt vilka behov av alternativa lösningar som föreligger för enskilda elever. Dessa besök kan med fördel förläggas i samband med medarbetarsamtal för att utgöra en grund för samtal om lärares kompetens och eventuella kompetensutvecklingsbehov i förhållande till elevgruppens behov. Skolinspektionen föreslår även att rektorn utvecklar sin kommunikation med all personal på ett strukturerat sätt. Detta innebär att rektorn behöver utarbeta tillfällen och former för möten som säkerställer både att rektorn får del av viktig information om verksamheten från personalen, att all personal blir informerad om aktuella rutiner och eventuella behov av förändringar och att personalens erfarenheter tas i beaktande vid eventuella förändringar i verksamheten.

Undervisning

Författningsstöd

Utbildningens syfte: 1 kap. 4 § skollagen.

Elevers utveckling mot målen: 3 kap. 2 § skollagen.

Grundsärskolans utformning och syfte: 11 kap. 2, 6 och 11 §§ skollagen. *Strukturerad undervisning:* 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

Lgrs11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar och 3. Kursplaner.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Lärare utformar undervisningen på ett sätt som omfattas av en variation av arbetsätt utifrån elevers behov och förutsättningar. Vidare ger lärare och elevassistenter ett anpassat stöd till eleverna, som även innefattar användning av olika hjälpmedel. Undervisningen utgår också från en tydlig struktur som är bekant för eleverna, där inslag för gemensamt lärande ingår. Vidare arbetar en del lärare med att tydliggöra syftet med olika moment i undervisningen på ett anpassat sätt. Däremot saknas en övergripande gemensam planering av innehållet i undervisningen som kan fungera som garant för att omfatta läroplanens mål och säkerställa att alla elever får möta allt centralt innehåll i olika ämnen under högstadietiden.

Varierad och stimulerande undervisning

Granskningen visar att lärare utformar undervisningen på ett sätt som omfattas av en variation av arbetssätt och anpassas efter elevers behov och förutsättningar. Av lektionsobservationer och intervju med elever, lärare och elevassistenter framgår olika exempel på hur lärare skapar variation i undervisningen. Exempelvis berättar

lärare att de arbetar mycket med teman där flera ämnen eller ämnesområden ingår. Lärarna berättar vidare att de arbetar för att skapa en balans mellan enskilt arbete och gemensamma arbetsuppgifter samt praktiska inslag för att bibehålla elevers motivation, men också för att utmana och träna elever i deras utveckling. Enligt elever får de arbeta på olika sätt i flertalet ämnen, både enskilt i sina böcker och gemensamt när de pratar i helklass om aktuella händelser och arbetar med praktiska uppgifter.

Vidare visar granskningen att lärare och elevassistenter ger ett anpassat stöd till eleverna i undervisningen, som även innefattar användning av olika hjälpmedel. Av intervju med lärare framgår att lärare och elevassistenter har en tydlig fördelning i sina arbetsuppgifter, och att det ingår för dem alla att ge ett individuellt och anpassat stöd till eleverna. Läraren som ansvarar för planeringen av undervisningen förmedlar både muntligt och skriftligt till elevassistenterna vad som ska göras under lektionerna. I förberedelserna ingår att lärare beskriver hur de vill att elevassistenter ska ge stöd till eleverna och det förekommer även att de filmar när de själva ger stöd och delger elevassistenterna detta, för att elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Underlaget visar vidare att flertalet lärare använder hjälpmedel på ett sätt som främjar undervisningen. I intervjuer med lärare och vid Skolinspektionens lektionsobservationer ges flera exempel på hjälpmedel som används i undervisningen. Exempelvis används interaktiva skärmar och elever har datorer alternativt lärplattor, som bland annat innehåller program som ger tillgång till talböcker, symboler och bilder. Vidare använder lärare tidshjälpmedel i sin undervisning samt tecken som förstärker det talade språket. Lärare berättar att olika hjälpmedel också används som en del i arbetet för att utmana elever att prova svårare eller mer utmanande uppgifter. Det framgår dock att lärare som endast undervisar en liten del av sin tid i grundsärskolan inte i samma utsträckning har kunskap om och använder hjälpmedel, men att lärare som har all sin undervisning i särskolan försöker se till så att dessa lärare också använder hjälpmedel, bland annat genom att låna ut tidshjälpmedel och kontrollera om elever behöver nya bildstöd för något moment. Eftersom lärare som tillhör grundskolan inte deltar i grundsärskolans mötesforum finns dock ingen planerad tid för samverkan kring metoder för stöd eller användning av hjälpmedel. Elever berättar att deras lärare hjälper dem genom att förklara saker på ett tydligt sätt och att lärare även ser till så att de i en del ämnen kan få böcker som är anpassade och inte för svåra. Har de svårigheter i något ämne säger elever att de också får hjälp av elevassistenter i sitt arbete.

Strukturerad undervisning

Granskningen visar att undervisningen utgår från en tydlig struktur som är bekant för eleverna, där även inslag för gemensamt lärande ingår. Av lektionsobservationer och intervjuer framgår hur lärare arbetar med att skapa struktur och rutiner, i form av exempelvis morgonsamling med genomgång av dagen utifrån ett schema med bilder och klockslag. Enligt lärare är en tydlig struktur viktig för att elever ska känna sig trygga, men de arbetar samtidigt med att införa vissa mindre förändringar i sina rutiner för att utmana och förbereda elever på att det ibland är så livet ser ut. Såväl lärare som undervisar i ämnen som lärare som undervisar i ämnesområden utformar undervisningen så att eleverna får möjlighet att samarbeta och lära av varandra. Lärare som undervisar i ämnen berättar att de skapar former för grupparbete där en del moment görs gemensamt och andra sker enskilt. Vid dessa tillfällen är lärarens roll att tydliggöra uppgiften och innebörden av att arbeta tillsammans i grupp, medan elevassistenten har en sammanfogande och stödjande roll för gruppen. Lärare som undervisar elever som läser ämnesområden berättar att de behöver känna av stämningen i gruppen för att möjliggöra gemensamt skolarbete för eleverna, men säger att de ofta arbetar för att stärka interaktionen mellan elever, exempelvis under den dagliga samlingen. I de delar där elever befinner sig på mycket olika nivåer säger lärare att elever kan få arbeta mer enskilt, ofta med stöd av elevassistent.

Det framgår vidare att lärarna som undervisar i ämnesområden arbetar på ett kontinuerligt och anpassat sätt med att tydliggöra syftet med olika moment i undervisningen samt de mål som elever arbetar mot. De beskriver hur de arbetar med att på ett konkret sätt synliggöra för eleverna vad som är målet med undervisningen, vilket även framkom under Skolinspektionens lektionsobservationer. Med hjälp av bilder och tecken kommunicerar lärare och elevassistenter med elever om vilka mål de ska uppnå, vilka delar de redan kan när de får hjälp och hur de ska arbeta för att elever ska nå målet att kunna något självständigt, exempelvis att skicka textmeddelande. Lärarna som undervisar i ämnen arbetar däremot inte i samma utsträckning med detta. De berättar att elever ofta frågar om vad som är syftet med sådant som de gör i skolan, och att de skulle kunna tydliggöra detta bättre för eleverna. Ibland arbetar eleverna mot mål som är väl kända bland de vuxna, men som inte är uttalade för eleverna. Detta med undantag för ett ämne där läraren berättar att hen pratar med eleverna om vad de ska lära sig under ett moment och elever får sätta upp individuella mål, som de sedan utvärderar.

Det framgår också av intervjuer att det saknas en övergripande gemensam planering av undervisningen som kan fungera som garant för att omfatta läroplanens mål och säkerställa att alla elever får möta allt centralt innehåll i olika ämnen under sin högstadietid. Även om lärare beskriver att de går tillbaka till styrdokumentet för att kontrollera att enskilda elever fått till sig undervisning kring det centrala innehållet, säger de att det saknas en planering för och dokumentation av vilket centralt innehåll som respektive elev har fått arbeta med.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärare behöver skapa en övergripande struktur för undervisningen som omfattar en planering för respektive ämne och ämnesområde, där kursplanernas samtliga delar beaktas. I detta ingår även att ämnets syfte och det centrala innehållets delar väljs ut och kombineras i olika arbetsområden, som en grund för respektive lärares detaljplanering av undervisningens genomförande.

Skolinspektionens granskning visar att lärare inte har skapat en gemensam övergripande struktur och planering för undervisningens innehåll, som tillförsäkrar att elever får möta allt centralt innehåll i respektive ämne eller ämnesområde under sin högstadietid. Granskningen visar emellertid att den undervisning som eleverna möter är strukturerad, utgår från bekanta rutiner och omfattas av såväl enskilt som gemensamt lärande.

Av 11 kap. 2 § skollagen framgår att grundsärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en för dem anpassad utbildning som ger kunskaper och värden och utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Vidare framgår av 6 § vilka ämnen, respektive ämnesområden, som utbildningen ska omfatta och enligt 11 § att det för varje ämne och ämnesområde ska gälla en kursplan. Kursplanerna är en del av läroplanen för grundsärskolan² och anger syftet och det centrala innehåll för respektive ämne/ämnesområde, vilket styr lärares arbete och planering av undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar att lärare, under ledning av rektorn, tillsammans utvecklar en övergripande grundplanering för respektive ämne och ämnesområde. I Skolinspektionens granskning (Skolinspektionen, 2020)³ framhölls betydelsen av att utveckla en långsiktig planering när undervisningen sker i åldersblandade grupper, för att kunna säkerställa att allt centralt innehåll behandlas och att eleverna ges möjlighet att utveckla de förmågor som anges i kursplanen. Den långsiktiga gemensamma planeringen bör sedan ligga till grund för lärares mer detaljerade planering av ett specifikt arbetsområde, vilken också behöver anpassas utifrån de behov som föreligger hos eleverna i aktuell elevgrupp. Förslagsvis kan arbetet ske inom ramen för det kollegiala lärande som redan sker på skolan, och som en del av arbetet med att gemensamt sätta sig in i grundsärskolans nya läroplan och kursplaner utifrån Skolverkets stödmaterial. Genom en långsiktig planering ökar lärares och rektors möjligheter att säkerställa att elever får till sig det innehåll som de har rätt till. Synliggörandet av ämnets syfte och centrala innehåll kopplat till olika arbetsområden kan också fungera som en grund för lärare att utveckla sitt arbete vidare med att tydliggöra lektionens syfte och mål för eleverna samt skapa ett relevant dokumentationsunderlag för bedömningar av elevers kunskapsutveckling.

² Lgrs 11, kap. 3 Kursplaner.

³ Skolinspektionen (2020). *Undervisningen i grundsärskolan – med särskilt fokus på årskurserna 6-9*. Tematisk kvalitetsgranskning.

Social delaktighet

Författningsstöd

Utbildningens utformning och syfte samt hänsyn till barnets bästa: 1 kap. 4–5 och 10 §§ skollagen.

Elevers utveckling mot målen: 3 kap. 2 § skollagen.

Trygghet och målinriktat arbete mot kränkande behandling: 5 kap. 3 §, 6 kap. 6–8 §§ skollagen.

Grundsärskolans syfte: 11 kap. 2 § skollagen.

Lgrs11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar för att eleverna ska delta i samhällslivet och uppleva trygghet, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Personalen arbetar på olika sätt för att ge elever förutsättningar att aktivt delta i samhällslivet. Vidare arbetar personalen på ett medvetet sätt för att motverka att föreställningar om kvinnligt och manligt begränsar eleverna i deras livsval. Härutöver visar granskningen att det visserligen pågår ett kontinuerligt trygghetsskapande arbete på skolan, men att detta arbete i nuläget inte bygger på någon aktuell kartläggning av elevers upplevelser av trygghet.

Erfarenhet och delaktighet i samhällslivet

Granskningen visar att personalen arbetar för att ge elever förutsättningar att aktivt delta i samhällslivet, genom att bland annat ge elever vissa möjligheter att utveckla sin digitala förmåga och sina erfarenheter av närsamhället. Det framgår av intervjuer med rektorn, lärare, elevassistenter och elever att elever gör besök eller utför uppgifter i närsamhället, exempelvis i naturen och på bibliotek. Av intervjuerna framgår emellertid också att detta arbete har begränsats som en följd av pandemin men att de nu arbetar för att återuppta dessa möjligheter. Lärare berättar att de exempelvis sorterar material och pant i skolan, utifrån ett hållbarhetsperspektiv, och att de sedan går till affären där de pantar och handlar för pengarna. Vidare får elever använda digitala verktyg för att exempelvis lära sig att använda busstidtabell och göra inköp i cafeterian. Studie- och yrkesvägledarens roll är dock ännu inte tydliggjord, annat än i arbetet med att anskaffa praoplatser och förbereda elever för gymnasieval. I intervju med rektorn och studie- och yrkesvägledaren framkommer att studie- och yrkesvägledaren för närvarande inte deltar i planeringen av den här formen av aktiviteter för eleverna. Enligt rektorn ska det på sikt även ingå i studie- och yrkesvägledarens roll att delta på olika sätt i klassrummen och skapa kontakter med näringslivet.

Granskningen visar även att personalen arbetar på ett medvetet sätt för att motverka att föreställningar om kvinnligt och manligt begränsar eleverna i deras livsval. Det framgår av intervjuer med lärare att en del av arbetet planeras in i undervisningen men att lärarna även utnyttjar de tillfällen som uppstår för att prata med eleverna. Enligt lärare får elever med sig uppfattningar från olika håll, som de i skolan ser som sin uppgift att ge alternativa synsätt till. Även i frågor som rör sexualitet arbetar lärare med att synliggöra olika perspektiv där fokus inte behöver ligga på det motsatta könet. Lärare berättar att de dels arbetar med kärlek och sexualitet som tema, dels då det uppstår situationer som gör att de behöver aktualisera frågor som berör ämnet. Det framgår även att kuratorn är involverad i arbetet bland annat genom att hålla i samtalsgrupper med elever som läser ämnena. Vid dessa tillfällen samtalar kuratorn med eleverna om friskhetsfaktorer men också om känslor, tankar, identitet och diagnoser. Enligt några elever är sex och samlevnad det bästa ämnet, andra elever säger att de inte minns så mycket och att de heller inte har pratat så mycket om sex och samlevnad i skolan.

Trygghet och social gemenskap

Granskningen visar att det visserligen pågår ett ständigt arbete för att elever ska känna sig trygga på skolan även i gemenskap med elever utanför den egna gruppen, men att detta arbete i nuläget inte bygger på någon aktuell kartläggning av elevers upplevelser av trygghet. Av inkommen dokumentation och intervjuer med rektor, personal och elever framkommer att elever ges vissa möjligheter att ingå i sociala sammanhang med elever från andra klasser i grundsärskolan och även elever i grundskolan. Exempelvis bemannar elever skolans cafeteria och varje år anordnas ett skollopp och en trivseldag där elever från båda skolformerna ingår i mixade grupper. Vidare finns olika spelmöjligheter i skolans uppehållsrum, bland annat digitala spel, som nyttjas av elever från båda skolformerna och har lett till att elever lärt känna varandra vid namn. Samtidigt berättar flera elever att de helst stannar i klassrummet under rasterna, men att de ibland också är utomhus. Det framgår också att elevassistenter har medvetna strategier för att både främja interaktion mellan elever i sarskolan och i grundskolan och att stödja eleverna att bli mer självständiga. Exempelvis försöker de få med eleverna ut under rasterna för att starta aktiviteter och tidvis vill då även elever från grundskolan delta. Det finns emellertid också elever som inte alls vill ingå i sammanhang med andra, som skäms över att vara mottagna i sarskolan och över sina funktionsnedsättningar. Lärare och elevassistenter säger att de därför pratar mycket med eleverna om konsekvenser av en funktionsnedsättning och att det inte påverkar ens värde som människa. Vidare arbetar de för att göra eleverna självständiga genom att uppmuntra att elever ska klara saker själva, men samtidigt finnas till hands när det behövs.

Av samtliga intervjuer framkommer att elever tidigare har fått gå trygghetsvandringar och besvara enkäter om trygghet, med metoder som är anpassade till elevers behov. Förra årets kartläggning mynnade dock inte ut i några förebyggande insatser och under innevarande läsår har elever inte fått gå trygghetsvandring utan frågor har mejlats ut till mentorer som blivit ombedda att ställa dessa frågor till eleverna. Enligt lärare kan inte alla elever ge uttryck för sina upplevelser utan att befinna sig på den faktiska platsen och känna efter huruvida det är en plats de känner

att de vill alternativt inte vill vara på. Visserligen beskriver elever och lärare i intervju att elever känner sig trygga på skolan men samtidigt sker det kränkningar mellan elever och det finns enligt lärare grupsammansättningar som inte fungerar, och där elever inte trivs. Personal säger att de alltid hanterar de händelser som uppstår och försöker förebygga genom att finnas till hands.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver i samverkan med elevhälsans personal och lärare utveckla och fastställa de anpassade metoder som behövs, för att ta reda på hur elever upplever tryggheten i olika situationer inom och utom den egna gruppen, samt analysera resultaten av kartläggningar för att utveckla ett samlat och systematiskt förebyggande arbete som vid behov också omfattas av riktade insatser till specifika grupper.

Skolinspektionens granskning visar att det visserligen pågår ett trygghetsskapande arbete på skolan och att elever överlag är trygga, men att det arbete som i nuläget bedrivs på skolan inte bygger på en kartläggning av elevers upplevelser. Endast begränsade metoder för att ta reda på elevers upplevelser har använts under innevarande läsår. Att använda olika anpassade metoder, är enligt Skolinspektionens mening, en förutsättning för att alla elever ska få ge sin bild av tryggheten, vilket behöver utgöra grunden för skolans förebyggande trygghetsarbete. Utan anpassade kartläggningsmetoder kan rektorn inte säkerställa att de insatser som tas fram bygger på samtliga elevers upplevelser och är de bäst lämpade för att öka tryggheten ytterligare för alla elever, i olika situationer och i olika gruppkonstellationer.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det framgår även av 6 kap. 6-7 §§ att huvudmannen ska se till att det inom varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling och att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Av läroplanen för grundskolan⁴ framgår vidare att skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet, vilja och lust att lära.

Enligt Skolinspektionens rapport (2020)⁵, betonas vikten av att det trygghetsskapande arbetet behöver bygga på en analys av hur eleverna upplever tryggheten och i vilka situationer det finns en ökad risk för kränkningar eller annat som kan innebära otrygghet. Detta förutsätter dock att alla elever har fått möjlighet att delge sina upplevelser. Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med personal i elevhälsan och lärare diskuterar, fastställer och sedan utformar olika anpassade metoder och underlag som anses behövas. Detta innefattar även

⁴ Lgrs 11, kap. 1. God miljö för utveckling och lärande.

⁵ Skolinspektionen, (2020). *Skolors arbete med trygghet och studiero. En tematisk analys utifrån beslut fattade inom regelbunden kvalitetsgranskning 2018–2019*. Tematisk analys nr 1.

sådana modifieringar som kan behövas i de enkäter som huvudmannen distribuerar, vilket dock bör ske med stöd av huvudmannen. Trots att elevunderlaget är litet är det av vikt att underlagen utformas på ett sådant sätt att eventuella mönster kan identifieras i fråga om på vilka platser, i vilka situationer eller i vilka gruppsammansättningar som tryggheten behöver stärkas, samt vad brister i tryggheten sannolikt beror på. De förebyggande insatser som rektorn sedan beslutar om i samverkan med personal behöver vara väl förankrade hos all personal, även de som endast undervisar del av sin tjänst i grundsärskolan. Härtill behöver elever involveras och utifrån ålder och mognad även göras delaktiga i det trygghetsskapande arbetet.

Bedömning och betyg

Författningsstöd

Likvärdig utbildning och rektors ansvar: 1 kap. 9 §, 2 kap. 9 och 10 §§ skollagen. *Elevers utveckling mot målen och arbete med extra anpassningar och särskilt stöd:* 3 kap. 3, 5 och 7 §§ skollagen.

Grundsärskolans utformning och syfte: 11 kap. 2, 3, 5 och 11 skollagen. *Utvecklingssamtal och individuell studieplan:* 11 kap. 15–16 a §§ skollagen. *Betygssättning:* 11 kap. 17, 19–23 §§ skollagen.

Bedömningsstöd: 10 kap. 11 § skolförordningen.

Lgrs11, 1. Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan bedriver i låg utsträckning ett kontinuerligt bedömningsarbete i syfte att stärka elevernas kunskapsutveckling och höja lärarnas bedömarkompetens.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Lärare använder sig av några olika metoder för att fånga upp elevers kunskapsutveckling och de ger löpande återkoppling till eleverna, men samtidigt saknas det rutiner och former för att dokumentera elevers progression. Därmed saknas underlag som kan fungera som stöd i lärares arbete med att bedöma elevernas kunskaper och även för att utveckla undervisningen. Vidare framkommer att rektorn har möjliggjort viss samverkan för lärare kring bedömningsfrågor utifrån ett fokus på de nationella bedömningsstöden. Dessa samverkanstillfällen omfattar dock endast vissa ämnen och involverar inte lärare som endast undervisar del av sin tjänst i grundsärskolan.

Fortlöpande bedömning

Granskningen visar att lärare visserligen använder sig av några olika metoder för att fånga upp elevers kunskapsutveckling men att det saknas gemensamma rutiner

och ändamålsenliga former för att dokumentera elevers progression. Därmed saknas underlag som kan fungera som stöd i lärares arbete med att bedöma elevernas kunskaper och även för att utveckla undervisningen. Av dokumentation som Skolinspektionen fått del av under skolbesöket och intervjuer med lärare och rektorn framgår att lärare skapar sig en bild av elevers kunskapsprogression utifrån löpande bedömning av elevuppgifter. Lärarna använder sig även av Skolverkets bedömningsstöd som ett sätt att bedöma elevers kunskapsutveckling, men dessa upplevs inte som relevanta när det gäller elever som läser ämnesområden. Lärare säger att de också utgår från fotodokumentation, men att det för en del elever tar lång tid att utveckla kunskap kring en liten sak och att kunskapsutvecklingen därför är svår att dokumentera och göra synlig. Vidare framgår att skolan har ett digitalt system där lärare ska skriva om elevers kunskapsutveckling i löpande text, men att det i detta system är svårt att synliggöra elevers progression. Flera lärare säger att de varken vet hur eller var de skriver in omdömen om elever som inte vill ha betyg, vilket det är få elever som vill. De säger vidare att om elever ska byta grupper under högstadiet eller när en pedagogisk bedömning ska skrivas i årskurs 9 så saknas det dokumentation att bygga bedömningar och omdömena på, vilket gör det särskilt svårt för lärare som inte undervisat eleverna under hela högstadietiden.

Däremot ger lärarna en samstämmig bild av att de på olika vis ger löpande muntlig återkoppling till eleverna under lektionerna utifrån de uppgifter som eleverna utför. I vissa grupper använder lärarna fotodokumentationen som stöd och vissa lärare använder elevpärmarna som underlag för återkoppling till eleverna. Vidare pratar lärare med eleverna om vilka mål elever uppnått och vilka nya mål som de ska arbeta mot och följer upp elevernas individuella utvecklingsplaner under utvecklingssamtalen. Samtidigt säger lärare att de inte tycker att de individuella utvecklingsplanerna är utformade på ett sätt som ger stöd för att göra en utvärdering av vad eleverna kan eller hur de har utvecklats. Lärare berättar att de visserligen gör förändringar i undervisningen, utifrån hur olika moment fungerar för olika elever. Däremot används inte bedömningar av elevers kunskapsutveckling som grund för att utveckla undervisningen.

Lärares samverkan

Granskningen visar att rektorn möjliggjort viss samverkan för lärare kring bedömningsfrågor men att dessa inte omfattar alla ämnen och inte involverar lärare som endast undervisar del av sin tjänst i grundsärskolan. Det framgår av intervjuer med lärare och rektorn att lärare har möjlighet att diskutera bedömningsfrågor under sin lärarlagstid som infaller var tredje vecka. Det är dock lärarlaget som beslutar vad tiden ska användas till, vilket enligt lärarna får till följd att de sällan eller inte alls samverkar med varandra kring bedömningsfrågor utöver arbetet med bedömningsstöden. Lärare berättar att de själva tittar igenom kunskapskraven och gör en bedömning, och att de vid enstaka tillfällen inför betygssättning, kan göra bedömningar tillsammans med lärare som undervisar i samma ämne. Vidare får lärare handledning av en av utvecklingsfunktionerna i kommunen genom skolenhetens utvecklingsarbete kring bedömningsstöden. Lärare berättar att de vid dessa tillfällen tagit med sig underlag kring situationer som de varit osäkra på. Tillsammans

med handledaren har de diskuterat sina bedömningar, hur de tänker kring bedömningar och hur de ska kunna synliggöra elevers progression. Av intervjuer framgår att lärares samverkan inte inkluderar lärare som endast undervisar i något enstaka ämne i grundsärskolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla lärares möjligheter att samverka i bedömningsfrågor, på ett sätt så att lärare ges förutsättningar att utveckla sin bedömarkompetens och så att alla ämnen och lärare omfattas.

Skolinspektionens granskning visar att det sker ett visst arbete med sambedömning inom ramen för skolenhetens utvecklingsarbete kring de nationella bedömningsstöden. Detta arbete omfattar dock endast vissa ämnen och endast de lärare som undervisar all sin tid i grundsärskolan. Det betyder att lärare som undervisar en del av sin tid i grundsärskolan och resterande del i grundskolan inte omfattas. Visserligen har lärare tid för samverkan under kontinuerlig lärarlagstid, men granskningen visar att denna tid sällan används för att diskutera bedömningsfrågor och att inte heller dessa tillfällen omfattar lärare som undervisar del av sin tid i grundsärskola. Det innebär, enligt Skolinspektionens mening, att det finns en uppenbar risk att rektorn och lärare inte kan säkerställa att elevers omdömen och betyg ger en rättvisande bild.

Av 1 kap. 9 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas. En likvärdig utbildning innefattar även att elever bedöms på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Vidare framgår av 2 kap. 9 § skollagen att det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt läroplan för grundsärskolan har rektorn ansvaret för att personalen kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.

För att öka förutsättningarna för att eleverna vid skolenheten ska bedömas på ett likvärdigt sätt rekommenderar Skolinspektionen att rektorn avsätter tid för lärare att utforma ändamålsenliga bedömningssituationer. Här kan rektorn behöva samverka med rektorn för grundskolan för att också möjliggöra medverkan vid olika mötestillfällen för lärare som endast undervisar del av sin tid i grundsärskolan. I arbetet behöver också ingå att diskutera bedömning av elevprestationer i förhållande till vad som anges i kunskapskraven för olika betygsnivåer samt hur nyckelbegrepp som exempelvis *medverkar* och *bidrar* kan förstås och tolkas i förhållande till respektive ämne eller ämnesområde. För att kunna följa och utveckla arbetet kan rektorn förslagsvis delta vid tillfällen då lärare diskuterar bedömning. Vidare kan rektorn ge uppdrag och instruktioner till arbetslagsledare för att skapa tydliga mötesstrukturer vid sambedömningstillfällena.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

Huvudmannens ansvar att för en likvärdig utbildning som uppfyller syftet och tar hänsyn till barnets bästa: 1 kap. 4 och 9–10 §§, 2 kap. 8–8 a §§ skollagen.

Kompetens för rektor, lärare och elevhälsa: 2 kap. 11–13, 18, 25 och 29 §§ skollagen (undantag finns i 2 kap. 11 §§ Förordning [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare).

Ansvar för kompetensutveckling, flexibilitet, lokaler och utrustning: 2 kap. 34–36 §§, 11 kap. 2 och 5 §§ skollagen.

Systematiskt kvalitetsarbete huvudmannanivå: 4 kap. 3 och 8 §§ skollagen.

Lgrs11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, - Skolans uppdrag och - Varje skolas utveckling, 2.2 Kunskaper, 2.5 Övergång och samverkan, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen stödjer i flera delar skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är följande. Huvudmannen gör inte en självständig och systematisk uppföljning och analys av verksamhetens resultat och kvalitet utifrån en bred uppföljning och därmed saknas också underlag för att kunna göra bedömningar av vilka utvecklingsbehov som föreligger. Huvudmannen har dock identifierat ett behov av att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Vidare framgår att huvudmannen arbetar för att skapa goda förutsättningar för verksamheten genom en hållbar resursfördelning. Huvudmannen ger vidare ett anpassat stöd till rektorn för grundsärskolan, som bygger på kartläggningar om vilka behov som föreligger.

Självständig och systematisk uppföljning

Granskningen visar att huvudmannen inte genomför en tillräckligt bred uppföljning av grundsärskolans resultat och kvalitet för att ha underlag för att göra en självständig och systematisk analys och bedömning av vilka utvecklingsbehov som föreligger. Av inkommen dokumentation och intervjuer med rektorn och representanter för huvudmannen framgår att huvudmannens senaste uppföljning av verksamheten utgår från ett mycket begränsat underlag. Av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete för grundsärskolan framgår att de enda resultat som följts upp är elevers betyg. Av grundsärskolans samtliga elever är det fyra elever som under de senaste tre åren har fått betyg och dessa har också fullständiga betyg. Vidare framgår av dokumentationen att eftersom det är så få elever i grundsärskolan som besvarat huvudmannens skolenkät om trivsel i skolan så kan inte anonymitet garanteras och därför redovisas inga resultat för denna skolform. Enligt representanter för

huvudmannen tar de dock del av resultatet av skolans trygghetsenkäter och de tar emot anmälningar om kränkande behandling. Av intervjuer framgår att huvudmannen har identifierat ett behov av att utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete och därför har en ny modell och struktur utarbetats, som är densamma för alla skolformer. Representanter för huvudmannen är av uppfattningen att själva modellen är applicerbar på grundsärskolans verksamhet, även om det är svårare att följa upp resultat när det är få elever som får betyg, och arbetet behöver därför bygga på en löpande uppföljning tillsammans med skolans personal. I intervju med rektorn framkommer att modellen visserligen går att applicera i grundsärskolan, men att det också krävs en förståelse för grundsärskolans verksamhet från huvudmannens sida, eftersom visst innehåll kan behöva omvandlas då behoven skiljer sig åt mellan olika skolformer.

Långsiktighet och förutsättningar

Det framgår vidare av granskningen att huvudmannen arbetar för att skapa goda förutsättningar för verksamheten genom att dels säkerställa en hållbar resursfördelning som möjliggör en god tillgång till behovsanpassad utrustning, dels uppmärksamma behov av kompetensutveckling och avsätta resurser för detta. Av inkommen dokumentation och intervjuer med representanter för huvudmannen och rektorn framgår att huvudmannen kontinuerligt följer upp hur resursfördelningen faller ut och även tillskjuter medel och gör satsningar för att ge möjlighet att bedriva en verksamhet av god kvalitet utifrån de behov som föreligger. Rektorn säger visserligen att det finns vissa risker med resursfördelningens utformning, exempelvis vid ett stort elevtapp, men både rektorn, skolpersonal och representanter för huvudmannen är överens om att skolenheten har en god och tillräcklig tillgång till såväl lokaler som material och därmed goda förutsättningar att bedriva en kvalitativ undervisning. Huvudmannen har uppmärksammat att vissa omstruktureringar i de centrala elevhälsofunktionerna har lett till byte av personal i grundsärskolan, vilket föranlett ett utvecklingsarbete för att i möjligaste mån undvika personalförändringar i grundsärskolan. Det framgår vidare att huvudmannen har god kännedom om personalens kompetens. Huvudmannen har uppmärksammat ett behov av kompetensutveckling för att stärka ämneskompetensen bland lärare i grundsärskolan. Även kompetensutveckling för elevassistenter är ett eftersatt område som de vill satsa på generellt i kommunen. Samtidigt framgår att även om huvudmannen säger att det finns medel för den kompetensutveckling som behövs så pågår inga sådana insatser för närvarande.

Behovsanpassat stöd till rektorn och skolenheten

Granskningen visar att huvudmannen ger ett anpassat stöd till rektorn för grundsärskolan, som bygger på kartläggningar av om vilka behov som föreligger. Av inkommen dokumentation och intervjuer med rektorn och representanter för huvudmannen framgår att huvudmannen har upprättat en handlingsplan i samråd med rektorn, i vilken ett antal utvecklingsområden som relaterar till rektorns ledarskap av verksamheten definieras. Handlingsplanens innehåll grundar sig på grundsärskolans nulägesanalys och flera samtal mellan verksamhetschefen och rektorn respektive nyckelpersoner på grundsärskolan. Häri ingår bland annat också sådana delar som Skolinspektionen lyft fram i det här beslutet under området om rektors

ledarskap, gällande information och kommunikation med personalen. Det framgår vidare att huvudmannen bistår med stöd till rektorn genom kontinuerliga möten mellan verksamhetschef och rektorn, då utvecklingsområdena diskuteras och följs upp. Huvudmannen har också utsett en mentor, som är rektor för grundskolan med tidigare erfarenhet av att vara rektor för grundsärskolan, som stödjer rektorn i det dagliga arbetet med att leda verksamheten. Härutöver ger kommunens Forsknings- och Utvecklingsenhet (FoU) stöd till skolenhetens utvecklingsarbete med bedömningsstöden. Av intervjuerna framgår även att huvudmannen bistår med visst stöd för att underlätta rektorns samverkan med andra skolformer och närsamhället. Enligt representanter för huvudmannen bidrar även deras organisation och utformning av olika mötesforum till att det sker ett kontinuerligt utbyte mellan rektorn i grundsärskolan och rektorer för andra skolformer inom huvudmannens organisation. Grundsärskolans verksamhet inkluderas även i den plan för olika kulturella aktiviteter som finns i kommunen och framöver ligger fokus på att etablera ett tydligare samarbete kring elevers prao. Rektorn berättar att hen blir inbjuden till föreläsningar och ingår i möten och dialoger tillsammans med rektorskollegor, men att hen ofta får försöka omsätta och anpassa innehållet till grundsärskolans verksamhet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver utveckla sitt arbete med att styra och stödja verksamheten genom att systematiskt följa upp och göra självständiga bedömningar av verksamhetens resultat och kvalitet vid grundsärskolan på Nyhemsskolan, utifrån mått som är relevanta i förhållande till skolformen.

Skolinspektionens granskning visar att huvudmannens uppföljning av grundsärskolans resultat och kvalitet inte genomförs utifrån ett brett underlag. Detta leder till att huvudmannen inte gör en självständig och systematisk analys och bedömning av vilka utvecklingsbehov som föreligger. Delvis grundar sig detta i att huvudmannen inte har sett till att det finns en övergripande sammanställning av grundsärskolans resultat på skolenhetsnivå.

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Det framgår vidare av 4 kap. 3 § skollagen att varje huvudman inom skolväsendet ska, på huvudmannanivå, systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Av Skolverkets allmänna råd⁶ framgår att syftet med kvalitetsarbetet är att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Syftet är också att skapa delaktighet och dialog om måluppfyllelsen och om orsakerna till eventuella brister. Vidare framgår att huvudmannen behöver se till att

⁶ Skolverket (2012). *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet. Skolverkets allmänna råd med kommentarer*, s. 12, 20, 22 och 27.

det finns dokumentation för alla skolformer, att dokumentationen är ändamålsenlig och även tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på huvudmannanivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser. Härutöver behöver huvudmannens rutiner för dokumentationen vara anpassade till både enheternas förutsättningar och de egna behoven av att kunna följa kvalitetsutvecklingen. För att kunna följa upp hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen är det dessutom viktigt att huvudmannen dels genomför egna undersökningar, dels samlar in underlag från enheterna.

Skolinspektionen rekommenderar att huvudmannen samverkar med rektorn för grundskolan, och även andra professioner som är insatta i grundskolans verksamhet, för att utarbeta relevanta mått för att följa upp verksamhetens resultat. Arbetet kan förslagsvis ske inom ramen för det utvecklingsarbete av det systematiska kvalitetsarbetet som redan har initierats. Det faktum att det är få elever i grundskolan som får betyg framtar inte huvudmannens ansvar att följa upp verksamheten som helhet. Däremot kan även detta förhållande utgöra en grund för huvudmannens självständiga uppföljning och bedömning av verksamheten. Det vill säga att ta reda på skälen till att få elever får betyg och om det föreligger ett behov av att utveckla och stödja skolenheten i arbetet med bedömning och betyg. För att huvudmannen ska kunna genomföra självständiga bedömningar av med vilken kvalitet verksamheten bedrivs, i förhållande till syftet med utbildningen, behöver huvudmannen också få kunskap om hur det går för elever som inte får betyg. Därför behöver även relevanta mått för att fånga dessa elevers kunskapsutveckling tas fram. I detta arbete behöver också ingå att de system som huvudmannen tillhandahåller, för att följa upp verksamhetens resultat och kvalitet, är utformade och anpassade på ett relevant sätt så att de mått som tas fram kan sammanställas och ligga till grund för en analys av vilka delar av verksamheten som behöver utvecklas. På samma sätt behöver de inspel som ges under kvalitetsdialogerna anpassas till grundskolans specifika förutsättningar och behov.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Sundman Marknäs
Beslutsfattare

Therése Mineur
Föredragande

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Kerstin Martinsson medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Skolinspektionen besökte skolenheten den 20 och 20 april 2022. Besöket genomfördes av utredarna Therése Mineur och Kerstin Martinsson. Därtill genomfördes en digital intervju med representanter för huvudmannen den 27 april 2022. Intervjun genomfördes av utredarna Therése Mineur och Ann-Sofi Persson.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer, som omfattar delar eller hela lektioner
- Två gruppintervjuer med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med elevassistenter.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- En intervju med representanter för huvudmannen.
- Dokumentstudier: Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsgrunder, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsgrunderna beskriver de bedömningsområden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal kvalitetskriterier.

Bedömningsgrunderna finns på Skolinspektionens hemsida: [Inspektionsformer \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/inspektionsformer) under rubriken *Så bedöms skolor, regelbunden kvalitetsgranskning*.